

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยทางการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศเพราะการวิจัยมีประโยชน์ช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ การวิจัยช่วยให้ทราบสถานการณ์และข้อเท็จจริงสามารถนำความรู้มาตอบปัญหาที่ต้องการทราบได้ การวิจัยช่วยในการปรับปรุงงานและการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการวิจัยเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและนำพาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า การวิจัยมีส่วนช่วยชี้แนะการพัฒนาในหลายระดับ ในส่วนของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมโดยแท้ เพราะมีประชากรกว่า 30 ล้านคนอยู่ในภาคการเกษตร โดยการกสิกรรมมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ในภาคการเกษตรสูงสุดคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 59 รองลงมาเป็นการประมง ปศุสัตว์และการแปรรูปการเกษตรอย่างง่าย สำหรับป่าไม้มีมูลค่าการผลิตภัณฑ์ต่ำสุดเนื่องจากทางการประกาศยกเลิกพระราชกำหนดสัมปทานป่าไม้ตั้งแต่ปี 2532 ผลผลิตจากการเกษตรในช่วงที่ผ่านมาและในปัจจุบันมีหลายชนิดที่สามารถนำส่งออกสู่ตลาดโลก ได้นำเงินตราเข้าประเทศปีละหลายแสนล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ที่ได้มาจากส่งออกจะได้มาจากการขายสินค้าเกษตรในรูปของวัตถุดิบและการแปรรูปอย่างง่าย เช่น ข้าวสาร ข้าวหนึ่ง ขางแผ่นรมควัน มันสำปะหลังอัดเม็ด ผลไม้กระป๋อง ไก่สดแช่แข็ง และกุ้งแช่แข็ง เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2545) ในส่วนของภาคใต้สภาพการเกษตรมีลักษณะพิเศษที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากภาคอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ สภาพการเกษตรของภาคใต้มีการปลูกพืชการเลี้ยงสัตว์และการประมง การปลูกพืชในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นการปลูกพืชสวนในพื้นที่ดอนเชิงเขาและการทำนาในพื้นที่ราบลุ่ม พืชสวนที่ปลูกเป็นพืชอุตสาหกรรมได้แก่ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว และผลไม้เป็นส่วนใหญ่ การเลี้ยงสัตว์คล้ายๆกับการเลี้ยงสัตว์ในภาคอื่นแต่เพิ่มเคม็ดสัตว์เลี้ยงตามความนิยมของผู้นับถือศาสนาอิสลามคือการเลี้ยงแพะ ส่วนการประมงก็มีทั้งการประมงทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการประมงน้ำจืด

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเพิ่มศักยภาพทางการค้าระหว่างประเทศโดยมีมูลค่าการส่งออกขยายตัวเพิ่มมากขึ้นนั้น สถานการณ์และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศก็เปลี่ยนไปด้วย ภาวะการแข่งขันการขายสินค้าออกด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น หลายๆประเทศที่ทำการเกษตรเช่นเดียวกับประเทศไทยได้มีการพัฒนาสินค้าทางการเกษตร

จนมีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของตลาดและสินค้าเกษตรบางอย่างก็มีคุณภาพทัดเทียมหรือเหนือกว่าของประเทศไทย ดังนั้นเพื่อให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการแปรรูปสินค้าเกษตรและขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องมีการศึกษาด้านเทคโนโลยีการเกษตรเพื่อเพิ่มการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรจึงเป็นเรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดนโยบายการวิจัยที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่มีศักยภาพในการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังตลาดโลกหรือทดแทนการนำเข้าในกลุ่มเรื่องพืช สัตว์น้ำและพืชน้ำ สัตว์ปีกและปศุสัตว์ ทรัพยากรจากไม้สวนป่า และส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยในกลุ่มเรื่องระบบเกษตร เพื่อมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตของพืชและสัตว์ให้สอดคล้องกัน เพื่อเกิดสมดุลของเทคโนโลยีในระดับไร่นาของเกษตรกรให้มั่นคงและยั่งยืน การวิจัยทางการเกษตรเป็น 1 ใน 4 ของการวิจัย 4 ด้านหลักเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ให้ได้ผลการวิจัยและระบบการวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน พึ่งตนเอง เพิ่มความสามารถแข่งขันได้ ยก ระดับคุณภาพชีวิต ปรับระบบการวิจัยให้สร้างองค์ความรู้ที่ต้องการ

การวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมได้ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาเรื่องเทคโนโลยี ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต ปัญหาการปรับปรุงคุณภาพผลิตผลการเกษตร ปัญหาการแปรรูปผลิตผลการเกษตร ปัญหาการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน เป็นต้น ในด้านการวิจัยทางการเกษตรมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินการวิจัยโดยตรง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมกองต่างๆ สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่ทำการเรียนการสอนด้านการเกษตรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคซึ่งกระจายไปยังจังหวัดต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทย ในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้มีสถาบันอุดมศึกษาเปิดสอนวิชาด้านการเกษตรหลายสถาบันทั้งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ได้ผลิตงานวิจัยต่าง ๆ มากมาย งานวิจัยทางการเกษตรที่ได้ดำเนินการในภาคใต้โดยบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ทั้งนักวิจัย อาจารย์และนักศึกษา มีผลงานวิจัยมากมายน่าจะทำการศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยเหล่านี้ว่ามีคุณค่าหรือมีผลต่อการพัฒนาการเกษตรของภาคใต้เพียงใด เพราะการที่มีงานวิจัยจำนวนมากแต่ยังไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้เท่าที่ควรถือได้ว่าเป็นการสูญเปล่าทางการลงทุน นอกจากนั้นอาจมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่มีเนื้อหาการวิจัยที่เหมือนหรือคล้ายกันแต่ยังไม่มีกรรวบรวมหรือสรุปให้เด่นชัด การรวบรวมผลการวิจัยและนำมาวิเคราะห์จะสามารถใช้

ประโยชน์จากการวิจัยและสามารถนำมาพัฒนาการวิจัยและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเกษตรของภาคได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (1) จำแนกลักษณะงานวิจัยทางการเกษตรในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้
- (2) วิเคราะห์งานวิจัยทางการเกษตรในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้
- (3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการวิจัยทางการเกษตร เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนา

ภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิเคราะห์งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตดังนี้

(1) งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์หรือบูรณาการ ได้คัดสรรมาเฉพาะงานวิจัยของนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตร ได้แก่ คณะเกษตรหรือเทคโนโลยีการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีสถาบันที่สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์) สถาบันที่สังกัด กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีสถาบันราชภัฏ (สงขลา ยะลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (คณะเกษตรศาสตร์ จ.นครศรีธรรมราชและคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง จ.ตรัง)

(2) ลักษณะของงานวิจัยทางการเกษตรเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยสาขาพืช (เปรียบเทียบพันธุ์พืช สภาพแวดล้อม ปุ๋ยและธาตุอาหาร การปฏิบัติต่างๆ เช่น การปลูก อัตราปลูก การให้น้ำ ศัตรูพืช) สาขาสัตว์ (อาหารสัตว์ การเลี้ยงดู โรคสัตว์) สาขาประมง สาขาสัตวแพทย์ เกษตรกลวิธาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารหรืออุตสาหกรรมเกษตร การประมงหรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทรัพยากรและการจัดการป่าไม้ การส่งเสริมการเกษตรหรือพัฒนาการเกษตรและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- (3) เป็นผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2545

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัย หมายถึง ผลงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่นำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือการนำวิชาการนั้นมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้รวมถึงผลงานที่ค้นคว้าเป็นวิทยานิพนธ์และโครงการวิจัยของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา

งานวิจัยทางการเกษตร หมายถึง การศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องการเกษตรซึ่งได้แก่ การวิจัยทางด้านพืชศาสตร์ สัตวศาสตร์หรือสัตวบาล ปฐพีวิทยา การอารักขาพืช เกษตรกลวิธานหรือเครื่องจักรกลการเกษตร สัตวแพทย์ วิทยาศาสตร์การอาหารหรืออุตสาหกรรมเกษตร ป่าไม้ ประมงหรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การส่งเสริมเกษตร เศรษฐศาสตร์เกษตร ธุรกิจเกษตรและการตลาดเกษตร เป็นต้น

สถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีผลงานวิจัยทางการเกษตร ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวลัยลักษณ์) สถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล)

การวิเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การนำผลงานวิจัยทางการเกษตร โดยการนำหน่วยย่อย ๆ หรือส่วนต่าง ๆ ของผลการวิจัยที่เป็นข้อความรู้จากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องมาวิเคราะห์แล้วประมวลให้เป็นเนื้อเรื่องเดียวกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- (1) ได้ข้อมูลงานวิจัยทางการเกษตรที่ดำเนินการไปแล้วโดยมีสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในภาคใต้เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาทบทวนย้อนกลับ
- (2) ได้ผลงานการวิจัยจากการประมวลการวิเคราะห์งานวิจัยทางการเกษตรในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในภาคใต้
- (3) ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาการเกษตรสาขาต่าง ๆ

- (4) ใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการวิจัยทางการเกษตรเพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาภาคได้ในอนาคต
- (5) สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถาบันราชภัฏสงขลาจะได้ทำหน้าที่ตรงกับภารกิจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

